

Motion till riksdagen 2005/06:Ju410

av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)

Brottsbekämpning

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Ett rättsväsende på reträtt	3
3.1	Utgångspunkten för moderat kriminalpolitik	4
3.2	Stärk brottsoffrens rättigheter.....	5
3.3	Polisen i medborgarnas tjänst.....	7
3.3.1	Ett polisväsende på reträtt	7
3.3.2	En stärkt poliskår.....	7
3.3.3	Ansvar, arbetsledning och effektivitet.....	8
3.3.4	Polisutbildningen.....	9
3.3.5	Utrustning och teknik	10
3.3.6	Samarbete och samverkan	10
3.4	Självständiga domstolar	11
3.5	Rimliga och proportionella straff	11
3.5.1	Påföljdssystemet måste reformeras	11
3.5.2	Bättre påföljder för unga lagöverträdare	13
3.5.3	Effektivare hantering av utländska brottslingar.....	15
3.6	En kriminalvård värd namnet.....	16
3.6.1	En kriminalvård i förfall.....	16
3.6.2	Nya idéer för kriminalvården	16
3.7	Det internationella arbetet	18

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kriminalpolitiken: Svensk lag skall gälla; brott skall beivras och straffskalorna skall utnyttjas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka brottsoffrens ställning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att bekämpa ungdomsbrottsligheten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att poliskåren skall utökas till 20 000 poliser till år 2010.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisväsendets organisation, utrustning, teknik, utbildning och samverkan med berörda myndigheter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om självständiga domstolar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att komplettera 29 kap. brottsbalken med en föreskrift om att hela straffskalan skall utnyttjas vid straffmätning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att huvudpåföljderna skall vara böter och fängelse.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkorligt fängelse, samhällstjänst och bötesbelopp.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett reformerat påföljdssystem för unga brottslingar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överflyttande av ansvaret för sluten ungdomsvård till kriminalvården.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en effektivare hantering av utländska brottslingar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad kriminalvård.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler entreprenörer inom kriminalvården.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens möjligheter att samarbeta med militären.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell strategi mot gränsöverskridande brottslighet och nationella regler för samarbete mellan polis, militär och räddningstjänst.

3 Ett rättsväsende på reträtt

Kriminalpolitiken har tappat fokus på de mest utsatta: Människorna som drabbas av den alltmer utbredda brottsligheten. Under socialdemokratisk kriminalpolitik har rättsväsendet tvingats till en reträtt som inneburit ökad otrygghet bland medborgarna, en minskning av antalet poliser i yttre tjänst och ekonomisk katastrof för de rättsvårdande myndigheterna. Socialdemokratin har trots sina löften att skydda de svaga och utsatta grupperna svikit statens mest grundläggande uppgift: att sörja för medborgarnas trygghet och frihet från angrepp i form av våld och brott.

Sveriges medborgare är inte trygga. Våldsbrotten har ökat med 5 procent jämfört med 2004, vilket innebär att en lång och obruten ökningsperiod fortsätter. Bland våldsbrotten märks främst antalet våldtäkter, som ökat hela 23 procent.¹ I juni och juli anmäldes totalt 30 fullbordade utomhusvåldtäkter bara i Stockholms län. Siffran för samma period förra året var 21. Även i övriga landet ökade antalet anmälda våldtäkter: Endast i fem län noterades ingen ökning.

Brottslighet straffar sig sällan. Endast 16 procent av anmälda brott klaras upp. När det gäller misshandel klaras 43 procent av fallen upp, medan kvinnomisshandel klaras upp till 23 procent och våldtäkter endast till 13 procent. Vardagsbrotten, de brott som drabbar de flesta av oss, ligger samtliga under 5 procent uppklarande.² Anmälningarna minskar, vilket inte skall tolkas såsom att brotten minskar. Snarare struntar människor i att anmäla, eftersom sannolikheten att brotten skall klaras upp är mycket liten.

I de fall ett brott klaras upp och när domstol blir straffet ofta lågt i förhållande till den kränkning som brottet inneburit för offret. Fängelserna är överfulla, vården fungerar inte och många som lämnar anstalterna återkommer alltför snart, efter att ha begått nya brott.

I takt med att brottsligheten ökar stiger också människors känsla av otrygghet. Enligt en trygghetsundersökning undviker 35 procent av samtliga tillfrågade att gå ut ensamma på kvällar och nätter.³ Bland kvinnorna är siffran 53 procent. En annan undersökning visar att mer än var fjärde kvinna ofta eller ibland är rädd för att gå ute i sitt eget bostadsområde när det är mörkt.⁴

Effekterna av det otrygga samhället leder till frustration bland människorna. Oron inför den allmänna normupplösningen är stor. När en ung man kan bli ihjälsparkad i en port på Kungsgatan i Stockholm har våldet passerat alla gränser. Vem vågar stå upp för vad som är rätt och fel när brottsligheten tagit över och rättsväsendet inte längre hinner med?

Trots dessa siffror och trots mediernas dagliga rapporter om frustrerade och förtvivlade människor som utsatts för brott är det svårt att få den social-

¹ BRÅ, preliminär statistik för första halvåret 2005.

² BRÅ, statistik 2004, personuppklaringsprocent.

³ Länsförsäkringar.

⁴ SIFO på uppdrag av Byggnads, SvD 16/8 2005.

Fel! Okänt namn på

demokratiska regeringen att tala om sitt ansvar för människors trygghet. Det är också svårt att få dem att tala om brottslingarnas ansvar för sina handlingar. Deras utgångspunkt är att traditionell fördelningspolitik skall lösa problemen: Rättsväsendet är en restpost, inte en prioritering. De hoppas att grannsamverkan och nattvandringar skall lösa problemen med brottsligheten. Det är dock svårt att ha förtroende för en politik som utgår ifrån att skatte- och bidragspolitik skall avhålla berusade ungdomar från att sparka ihjäl en ung pojke och stjäla hans dunjacka, eller hindra organiserade ligor från att bryta sig in i hus och hem eller råna människor på deras bilar på öppna gator.

3.1 Utgångspunkten för moderat kriminalpolitik

Kärnan i moderat ideologi är tanken om alla människors rätt till frihet. Bara fria människor kan realisera sina livsprojekt efter sina egna val. Få saker inskränker människors makt över det egna livet som konsekvenserna av våld, droger och kriminalitet i samhället. Den som inte för en politik för att bekämpa brott genom att upprätthålla lagar och regler över hela landet accepterar att människors frihet beskärs.

Moderaterna sätter människan före systemen. Vår utgångspunkt är att lita på människors förmåga och vilja att leva ett självständigt liv med ansvar för sina handlingar. När människan ges frihet att utveckla sin speciella begåvning och ges utrymme att växa skapas ett öppet och tolerant samhälle. Detta leder till två grundläggande förhållningssätt i synen på en fungerande rättsstat. För det första: Att bekämpa brott får inte bli en ursäkt för att misstänkliggöra hederliga medborgare och inskränka deras frihet. För det andra: Att inte bekämpa brott innebär att frihetsinskränkningar för och förnedring av brottsoffer tolereras.

Vi betraktar aldrig en människa som förlorad. Insatser för att få människor att växa och ta ansvar kan aldrig helt avbrytas. Varje människa är dock ytterst ansvarig för sina handlingar och skall ställas till svars för begångna lagöverträdelse. Att tillmäta människor ett ansvar för sina handlingar är att tillerkänna dem ett värde.⁵ Att flytta ansvaret för illgärningar från den som begår dem är kontraproduktivt och arrogant, både mot brottslingen och mot brottsoffret. Alltför ofta skylls felaktiga handlingar på en persons uppväxt. Vi vill i stället ta fasta på individens ansvar och därigenom också individens möjligheter till bot och bättring.

Det individuella ansvaret understryks av straffet: Den som inte följer lagar och regler kan straffas genom att hans eller hennes frihet beskärs. Straffet syftar till att ändra på kriminella beteenden, samtidigt som brottsoffer och övriga samhället skyddas från fortsatt brottslighet.

⁵ Susanne Heberlein, *Kränkningar och förlåtelse*, Thales, citerad av Joakim Molander, SvD 7/8 2005.

Våld och brott orsakar stort personligt lidande för enskilda brottsoffer. Förutom detta åsamkas samhället stora kostnader i form av skador på människor och egendom, förlorad arbetstid och inkomster samt uteblivna investeringar och anställningar. I ett rättssamhälle kan brottslighet aldrig tolereras, därför att brottsligheten raserar tryggheten och därmed förutsättningarna för människornas och samhällets utveckling.

Det är statens ansvar att sätta rättsliga gränser för hur vi får bete oss mot varandra. Dessa gränser framgår av brottsbalkens regler. Med ansvaret för att sätta gränser följer också ansvaret för att se till att dessa gränser respekteras. Detta förutsätter ett starkt, tydligt och effektivt rättsväsende. Om upptäcktsrisken är låg och de utdömda straffen inte framstår som avskräckande, kommer brottsligheten att breda ut sig på bekostnad av trygghet, enskildas strävanden, företagande och tillväxt. Om människor inte upplever att straff står i proportion till brott undergrävs rättsväsendets legitimitet och kan därtill vara direkt kränkande mot brottens offer. De regler som sätts upp måste också följas upp, för att medborgarna skall känna respekt och förtroende för rättsstat och rättsväsende.

Vår syn på rättsväsendet bygger på idén om en fungerande rättsstat. Det kan ses som ett medborgerligt kontrakt med staten. Medborgarna följer demokratiskt beslutade lagar och regler, eftersom dessa skapar ett tryggt, förutsägbart, fritt och öppet samhälle. Medborgarna betalar skatt mot att staten tillrättaför det mindre antal medborgare som inte respekterar lagar och regler.

Vi kan inte lova ett samhälle helt utan brottslighet. Vi lovar dock att rusta ett rättsväsende som inte tolererar brottslighet och som reagerar snabbt, effektivt och rättvist. Vi utlovar en politik för nolltolerans mot våld och brott. Våra löften kan sammanfattas i tre huvudsatser:

För det första: Svensk lag skall gälla. Lagbokens regler skall följas, oavsett vem man är eller var man kommer ifrån. Alla är lika inför lagen. Detta förutsätter en tydlig, förutsebar och rättvis lagstiftning.

För det andra: Brott skall beivras. När ett brott begås skall rättskedjan ha möjligheter att följa upp det. Inga brott skall tolereras. Detta förutsätter en stark, välorganiserad och effektiv rättskedja – från den första polisen som kommer till platsen, till den domare som dömer. De rättsvärdande myndigheterna skall fokusera på sina kärnuppgifter.

För det tredje: Straffskalorna skall utnyttjas. De straffsatser som finns skall användas i hela sin bredd. Normalbrottet skall bestraffas från mitten på straffskalan. Grova brott och återfall skall straffas i övre delen, lindrigare brott i den lägre. Staten skall sända signalen att brott inte tolereras.

3.2 Stärk brottsoffrens rättigheter

Att bli utsatt för ett brott innebär en djup kränkning. Självförtroende och trygghet trasas sönder. Brottsoffer kan utveckla starka hat- och hämndkänslor mot gärningsmannen. De kan också bli rasande på personer som bevittnat händelsen men inte ingripit. Risken finns att människor mister tilltron till polisen, rättsväsendet och samhället i stort. Brottsofferperspektivet är därför

Fel! Okänt namn på

viktigt både för den som drabbats av brott och för samhället i ett längre perspektiv.

Den bästa brottsofferpolitiken är att brott som begås utreds och, i så många fall som möjligt, lagförs. Det bästa en rättsstat kan göra för brottsoffren är att rusta rättsväsendet att beivra och förebygga brott.

Det skall finnas en brottsofferhandläggare inom varje polisdistrikt eller -myndighet. Denna person skall kunna ge relevant information till brottsoffer dygnet runt och samordna de insatser som lagen i dag garanterar brottsoffer. Handläggaren skall vara i kontinuerlig kontakt med polis, åklagare, målsägandebitråde, domstol och andra berörda myndigheter för att kunna erbjuda konkret och tydlig hjälp till brottsoffret.

Den som utsätts för ett brott måste bemötas med kunskap, empati och konkret hjälp. Brottsoffret måste få stöd genom hela rättskedjan: från anmälan till rättsprocess. Den som inte får se sin anmälan nå domstol måste ges en tydlig förklaring. Stödet till brottsoffren kan ges av olika aktörer i rättskedjan, men det bör finnas en samordnande funktion.

Under processen skall brottsoffret få det biträde som behövs för att han eller hon skall förstå processen och orka genomgå den. Poliser och åklagare har här en viktig roll men har inte alltid tid och möjlighet att ge all den hjälp som krävs. Därför måste brottsoffer få utökade möjligheter till hjälp under processens gång.

Målsägandebitråde skall alltid förordnas för den som blivit utsatt för ett våldsbrott. Brottsoffret bör ges tydlig information om målsägandebiträdets funktion. Kraven för att tjänstgöra som målsägandebitråde skall höjas och kvaliteten på uppdraget säkras.

Våldet mot kvinnor ställer särskilda krav på rättsapparatusens bemötande. De kränkningar kvinnorna har utsatts för får inte fortsätta under processen i form av kränkande kommentarer och frågor från inblandade parter.

Barn som brottsoffer måste ges en särskild status i rättssamhället. Barn är särskilt utsatta, både på grund av sin ålder och ofta på grund av att brottet förövats av någon de litar på och är beroende av. Därför har barn stora behov av särskilda insatser från rättsväsendet.

Barn skall juridiskt sett även anses som brottsoffer då de bevittnat eller varit i närheten av misshandel riktad mot mycket nära anhörig, t.ex. förälder.

Poliser, åklagare och domare som handlägger mål där barn är inblandade skall ha särskild kompetens. De skall kontinuerligt erhålla ut- och fortbildning om hur barn reagerar i traumatiska situationer och om barns vittnesmål.

Under rättegången skall brottsoffren kunna känna sig trygga i domstolsmiljön. Brottsoffren är ofta en viktig del av åklagarens bevisning och inga hinder får finnas för att hon eller han skall kunna lämna en beskrivning av det som skett. Brottsoffer skall inte behöva känna rädsla för att närvara vid rättegången. Brottsoffer och vittnen bör hållas åtskilda från gärningsmännen i domstolen. Föräldrar till unga brottsoffer och vittnen skall ges ersättning för sin närvaro vid rättegången. Denna rätt skall stadfästas i lag.

Efter rättegången skall brottsoffrets behov av att få veta vad som hänt respekteras och bemötas. Domen skall alltid sändas till målsäganden. Målsäganden skall också få information om vad domen betyder och vad straffet

egentligen innebär. Informationen om gärningsmäns permissioner och frigivning skall förbättras. Huvudregeln skall vara att informationen skall gå till målsäganden, om han eller hon inte uttryckligen undanber sig den.

Allians för Sverige är överens om att brottens offer måste tas om hand. Detta är särskilt viktigt då det gäller unga brottsoffer vilka, om de lämnas åt sitt öde, själva riskerar att bli förövare. Den borgerliga alliansens rättsgrupp vill därför att polisen alltid skall utreda våldsbrott med endast fängelse i straffskalan i de fall brottsoffer och brottsling är under femton år gamla, för att underlätta för brottsoffret att få ut sin ersättning. Vi vill också att unga brottsoffer skall få kvalificerat stöd för att bearbeta sina reaktioner efter brott. Därför bör det finnas socialsekreterare till hands på alla polisstationer.

3.3 Polisen i medborgarnas tjänst

3.3.1 Ett polisväsende på reträtt

Polisen utför viktigt brottsbekämpande arbete. Grova våldsbrott har det senaste året framgångsrikt kunnat lösas och lyckade insatser vid rymningar har genomförts. Men samtidigt har bilden av en polis som inte finns till hands när hjälpen behövs blivit allt tydligare. Den polisiära närvaron har minskat i takt med att polisstationer har lagts ned och de kvarvarande poliserna har flyttat inomhus och satt sig bakom skrivborden. Antalet anställda poliser har ökat från 15 403 år 1980 till 16 292 år 2003. Samtidigt har antalet poliser i yttre tjänst halverats. Sedan 1965 har andelen administrativa tjänster fördubblats, från 15 till 30 procent.

Landsbygden har drabbats mycket hårt av indragningarna och på många håll upplever invånarna att det lämnar efter sig laglösa områden i vårt land. Vi kan inte acceptera denna utveckling utan anser att den polisiära närvaron måste öka i hela landet.

Den vanlige medborgarens otrygghet är oftast inte direkt knuten till de grövsta våldsbrotten. Det är tvärtom vardagsbrottslighet, såsom stölder, inbrott och klotter, som gör medborgarnas vardag otrygg. När polisen lämnar stora delar av denna brottslighet utan åtgärd eller reaktion, fyller privata aktörer och kommuner igen tomrummet med stora investeringar i larmanläggningar och ordningsvakter. Denna påtvingade privatisering riskerar att leda till att de svagaste grupperna i samhället drabbas hårdast, eftersom de inte har råd att köpa dyra larm- och bevakningstjänster. Regeringens politik leder således till en ökad segregering av tryggheten.

Den socialdemokratiska regeringens politik för polisväsendet har under lång tid präglats av kortsiktighet och brandkärsuttryckningar när allmänhetens krav blivit alltför uppenbara. Vi vill bryta denna negativa trend och med långsiktighet bygga upp en polis som kan öka tryggheten för alla.

3.3.2 En stärkt poliskår

Det behövs fler poliser och fler civilanställda. Många problem bottnar i brist på personal. Den socialdemokratiska regeringens mål om 4 000 nya poliser

Fel! Okänt namn på

har framställts som en politik för fler poliser, men fungerar mest för att förbereda poliskåren för ett större generationsskifte. Förtida pensioneringar och brist på resurser i de olika myndigheterna förvärrar förutsättningarna. Vissa polismyndigheter löser resursproblematiken genom att avskeda civilanställda, vilket naturligtvis inte ger fler poliser ute bland allmänheten.

Vi moderater vill öka antalet poliser till 20 000 under nästkommande mandatperiod. En ökning av antalet poliser i kombination med effektivare användande av befintliga polisresurser lägger grund för den nolltoleranspolitik mot brottsligheten som vi vill föra.

Då polisen inte förmår att synas nära medborgarna har röster börjat höjas för att återinföra kommunal polis. Kommuninvånarna har tröttnat på att polisstationer läggs ned, att polisen inte kommer när det skett ett inbrott och att utredningarna läggs ned på ett tidigt stadium utan begriplig motivering. En mer splittrad organisation, med upp till 290 poliskåre, löser dock inte problemen utan ökar svårigheterna att samordna polisens insatser när det behövs. Utmaningen ligger i att både klara avancerat polisarbete för att bekämpa grov, ofta gränsöverskridande brottslighet och att åstadkomma en bättre polis med lokal förankring som kan bekämpa vardagsbrottsligheten.

Polisen behöver en modern ledning. Rikspolisstyrelsen (RPS) har ett betydande ansvar för det arbete som bedrivs inom de 21 olika polismyndigheterna. RPS klarar dock inte sin ledningsroll. Det saknas exempelvis en övergripande strategi för det kriminaltekniska arbetet, kvalitetssäkringen är bristfällig, arbetsfördelningen är oklar och uppföljningen av polisens tekniska rotlar uppvisar påtagliga brister. Samordningen av polisens resurser måste ske på ett rationellt sätt. Länsgränserna utgör ofta en oöverstiglig mur avseende samverkan. Detta är inte acceptabelt.

Vi föreslår att polisen organiseras i en myndighet med ett antal polisområden. Därmed kan administrationen effektiviseras och resurser för egentligt polisarbete frigöras. Målet är att få en mindre men skarpare ledningsfunktion. Den centrala ledningen skall formulera tydliga mål med realistiska prioriteringar för polisverksamheten och ta ansvar för försörjningen av specialkompetens som inte kan ordnas överallt. Verksamheten skall följas upp och utvärderas löpande med vetenskapligt beprövade metoder.

En ny organisation skall präglas av modernt ledarskap på alla nivåer. Chefsrekrytering bör ske utifrån konstaterade ledaregenskaper varvid genomgången chefsutbildning skall premieras. Det är viktigt att polisverksamheten lokalt kan anpassas efter lokala förhållanden och i samverkan med andra myndigheter som har betydelse för brottsbekämpningen.

3.3.3 Ansvar, arbetsledning och effektivitet

Det skall löna sig att vara en bra polis. Dagens poliser utsätts för stora prövningar om de vill utträta ett bra arbete. Med chefer som vågar ta ansvar och dessutom ges möjligheter att påverka den enskilde polismannens lön och arbetssituation kommer det att löna sig att vara en bra polis. Vid utvärderingen av den enskilde polismannen måste chefens kunskap och kompetens kompletteras med bra och vetenskaplig statistik. Bra chefer kommer också att

kunna ta de obehagliga samtalen med de kolleger som inte når upp till vad som förväntas.

Polisen behöver tydliga strategier för att öka effektiviteten. Begränsade ekonomiska och personella resurser tvingar fram prioriteringar inom alla verksamheter, även polisens. Av de redovisningar som gjorts bl.a. av Rikspolisstyrelsen framgår att narkotika- och våldsbrottsbekämpning tar alltmer tid, medan insatser mot mängdbrottsligheten får stå tillbaka.

Vi menar att det utöver prioriteringar behövs mer uttalade strategier för att öka polisens effektivitet. Vissa insatser är mer framgångsrika än andra. Dessvärre saknas ofta underlag för att bedöma vad som fungerar väl när det gäller polisens arbete. Dokumentation och utvärdering är ett eftersatt område som måste utvecklas.

En viktig del i den enskilde polismannens arbete är att få återkoppling. I dag är det ovanligt att den polis som kom först till en brottsplats får veta resultatet av den fortsatta rättsprocessen. Återkoppling är viktigt och nödvändigt för motivationen.

3.3.4 Polisutbildningen

Polisutbildningen behöver ses över från antagning till vidareutbildning. De personer som skall arbeta inom polismyndigheten måste spegla befolkningen för att kunna vara verksamma i alla miljöer. Det behövs poliser på fältet och poliser som kan leda. Det behövs poliser som kan vidareutveckla arbetsmetoder men också civilanställda med skiftande kompetenser. Antagningen till Polihögskolan skall präglas av öppenhet och spegla polisens men framför allt medborgarnas behov.

Utveckling av olika utbildningsprofiler på polihögskolorna bör uppmuntras. Polisen bör dra nytta av att utbildningen ges på olika orter genom att uppmuntra skolornas skiftande utbildningsprofiler. Det nuvarande samarbetet med högskolor och universitet kan innebära bättre utbildning i vissa ämnen, samtidigt som det öppnar fler möjligheter för påbyggnadsutbildningar och specialisering av poliser. Den grundläggande utbildningen skall dock riktas mot den verklighet studenterna kommer att möta och ha en klar yrkesförankring. Praktik skall vara en integrerad del av utbildningen. Det bör även övervägas om den grundläggande obligatoriska delen av polisutbildningen kan kortas, i syfte att medge tid och resurser för specialisering och vidareutbildning. Möjligheten till befördran skall dock vara knuten till genomgången vidare utbildning.

Ledarskapsutbildning skall finnas inom polismyndigheten. Många polischefer gör ett bra arbete, men ledarskapsutbildning är nödvändig för att få en bättre organisation. Vid chefstillsättning skall stor vikt läggas vid ledaregenskaper och genomgången chefsutbildning. På sikt bör chefer på alla nivåer ha genomgått ledarskapsutbildning. Utbildningen kan planeras i samverkan med andra myndigheter. Framför allt bör Försvarsmaktens kompetens tillvaratas och ett nära samarbete med Försvarshögskolan bör utvecklas.

Fel! Okänt namn på

3.3.5 Utrustning och teknik

Polisen måste tillföras fler verktyg för att förbättra brottsbekämpningen. Vi moderater menar att hemlig avlyssning (s.k. buggning) bör tillåtas. I dag har polisen möjlighet att telefon- och kameraövervaka misstänkta personer efter domstolsbeslut. Vi menar att man även skall kunna tillåta avlyssning i hemmet, i lokaler eller utomhus för att komma åt grov brottslighet. Buggning bör omgärdas av samma höga krav på rättssäkerhet som vid hemlig teleavlyssning, bl.a. för att säkerställa att respekten för den enskildes integritet upprätthålls.

Polisens operativa metoder bör förtydligas och regleras i lag. Hit hör bl.a. möjligheten att arbeta under alternativ identitet samt bevis- och brottsprovokation. I dag anses bevisprovokation vara acceptabelt under vissa förutsättningar men gränserna mot brottsprovokation är emellanåt svåra att dra. Det är inte rimligt att polisen skall arbeta under oklara regler. Alternativa operativa arbetsformer bör därför formaliseras och gränserna bör regleras i lag.

Polisens tekniska stöd måste förbättras. Det är inte rimligt att det 2005 inte finns fungerande system för registersökning direkt från polisbilen utan att ledningscentralen måste anropas för besked, vilket tyvärr ofta tar lång tid. Detta får till följd att ingripanden inte sker eller tar lång tid. Avrapporterande polisman måste därefter alltför ofta skriva i olika IT-system. Därtill kommer att systemen inte är sökbara över dagens myndighetsgränser: Exempelvis syns en cykel som är stulen i Båstad inte i polisens register i Laholm.

Polisen måste få tillgång till ett utvidgat DNA-register. En utvidgning måste dock vägas mot skyddet för den personliga integriteten samt mot vilken storlek på registret som är operativt optimalt för polisen.

Vi föreslår att utvidgningen av DNA-registreringen skall tillåtas på samma grund som när en misstänkt kan fotograferas och fingeravtryck tas.

3.3.6 Samarbete och samverkan

Samverkan med andra aktörer är en nödvändig del i polisens arbete för att nå framgång mot brottsligheten. Brister inom skola, omsorg, vård och socialtjänst återverkar på polisarbetet. På motsatt vis kan ett genomtänkt samarbete verka brottsförebyggande och snabbare ge behövande människor ett gott stöd.

För att nå framgång i kampen mot ungdomsbrottsligheten bör samverkan med framför allt socialtjänsten öka, men även skolan måste ges en mer central roll. Skolan får ofta de första signalerna om att något är på väg att gå snett. Bristerna i vidare rapporteringen hänger till viss del sannolikt samman med att den enskilde tjänstemannen känner osäkerhet huruvida rapportering är tillåten eller om det verkligen gagnar den utsatta personen. Det bör därför övervägas om samarbetet kan utvecklas för att rätt information skall kunna nå rätt aktörer.

Polisen måste också kunna samarbeta med kolleger i andra länder. Vi återkommer till detta i kapitel 3.7, om det internationella brottsbekämpande arbetet.

3.4 Självständiga domstolar

Domstolarna är i dag satta under hård press. Problemen är av såväl ekonomisk som organisatorisk art. Den pågående sammanläggningen av tingsrätter har visat att svenska domstolar lyder under regeringen i högre grad än under riksdagen. Detta påverkar domstolarnas självständiga ställning.

Domstolsverket är inrättat av regeringen utan särskild lag. Verket ges instruktioner i förordning, utfärdad av regeringen. Generaldirektören och verkets styrelse utses av regeringen på begränsad tid och är underställd regeringen. Generaldirektören, som ordförande för styrelsen, ansvarar för alla väsentliga frågor rörande domstolsväsendets ekonomi, organisation, administration samt fördelning och användning av beviljade anslag.

Genom Domstolsverket utövar regeringen ett betydande inflytande över domstolarna. För att skapa ett oberoende domstolsväsende, oavhängigt den lagstiftande makten, anser vi att Domstolsverket bör ersättas av en ny administrativ enhet. Denna bör inrättas med stöd av lag. Även dess instruktion bör meddelas genom lag. Domstolarnas administrationsorganisation skall vara underställd riksdagen, inte regeringen. Regeringen bör inte utse den direktör som ansvarar för den dagliga ledningen och justitieministern skall inte ha instruktionsrätt över domstolsstyrelsen.

Den danska domstolsstyrelsen bör utgöra modellen för domstolsväsendets nya ledning.

3.5 Rimliga och proportionella straff

3.5.1 Påföljdssystemet måste reformeras

Det är viktigt att domstolarna utdömer väl avvägda och tydliga straff. Det är också av vikt att de utdömda påföljderna överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet. Av ett flertal händelser de senaste åren framgår att domstolarnas rättstillämpning kommit i otakt med allmänhetens rättsuppfattning. Exempelen kan göras många, men rättsfallet med den treåriga pojke som slogs och sparkades till döds av sin styvfar gjorde skillnaden tydlig: Allmänheten rasade mot tingsrättens dom på endast tre och ett halvt års fängelse, när straffmaximum uppgår till hela tio år. Ändå kan straffet sägas vara långt efter svenska mått mätt. Den genomsnittliga fängelsedom för grov misshandel i dag är 17,8 månaders fängelse.⁶

Den enskilda gärningens straffvärde har genom åren vuxit fram genom praxis. Domstolarna utgår från början av straffskalan. I strafflagens förarbeten framgår att den övre delen av straffskalan är avsedd för exceptionella fall som sällan inträffar. Det medför att straffskalorna i praktiken inte utnyttjas, vilket

⁶ Riksdagens utredningstjänst, dnr 2005:1426.

Fel! Okänt namn på

gör att de utdömda straffen ofta framstår som milda. Den hänsyn som domstolarna tvingas göra bottnar i den socialdemokratiska kriminalpolitik som dominerat i decennier.

Vi anser att det är nödvändigt att det allmänna rättsmedvetandet speglas i de straff som döms ut. Det finns två vägar att gå. Det vanligaste förslaget är att skärpa straffskalan genom att höja straffmaximum. Ett annat alternativ är att höja straffminimum. Nackdelen med båda är att det kräver en omfattande genomgång av brottskatalogen med en mängd lagändringar som följd. Vi moderater förordar en annan väg.

Genom att 29 kap. i brottbalken kompletteras med en föreskrift om att straffskalan skall utnyttjas i större utsträckning vid fastställandet av det enskilda brottets straffvärde, kommer de utdömda påföljderna i högre grad att stå i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet. Straffskalorna kan lämnas orörda men straffvärdet för den enskilda gärningen skärps.

Som exempel kan nämnas grovt rattfylleri som har en straffskala om fängelse i högst två år. Med Moderaternas förslag kommer en person med alkoholhalt kring 1,5 promille, vilket är tämligen normalt förekommande, att dömas till fängelse i tre till sex månader mot dagens en månad. En person som däremot har 4 promille i blodet, vilket är mycket högt, och som tidigare dömts för grovt rattfylleri kan påräkna en påföljd som ligger i toppen av straffskalan – fängelse i två år. Genom detta synsätt kommer straffskalorna att användas i större utsträckning, och dessutom kommer de utdömda straffen att bli mer förståeliga för allmänheten.

Till skillnad från i dag kommer hela straffskalan att utnyttjas för alla typer av brott. Straffskalans översta del bör vara förbehållen allvarliga brott, och dessutom torde det i de flesta fall vara fråga om återfallsbrottslighet.

Vissa typer av brott som t.ex. narkotikabrott kommer inte att påverkas i lika hög grad eftersom straffskalan redan i dag utnyttjas fullt ut. Detta beror på att narkotikabrott generellt sett bedöms efter mängden narkotika enligt fastlagda tabeller. De flesta brotten, bl.a. våldsbrotten, kommer dock att bli föremål för en tydlig straffskärpning.

Lagändringen kommer att kräva en övergångstid. En ny domstolspraxis måste etableras. Förslaget kommer att innebära att ett antal avgöranden kommer att föras till Högsta domstolen. Detta innebär i sin tur att det under en övergångsperiod kommer att vara svårt att förutse hur mycket strängare det enskilda brottet skall bedömas. Belastningen på domstolsväsendet och i viss mån åklagarväsendet kommer under en övergångsperiod att öka.

Vidare kommer beläggningen på fängelserna initialt att öka, vilket kommer att kräva resurstillskott för Kriminalvårdsstyrelsen.

När reformen väl är genomförd kommer allmänheten i högre grad att acceptera de utdömda straffen. Straffskärpningarna kommer att ha en preventiv verkan.

Påföljdssystemet bör förtydligas. Dagens system gör att det är stor risk att likadana brott leder till olika påföljder. Inte sällan inträffar det att två personer som tillsammans utfört en gärning får olika påföljder. Med dagens system har vi i praktiken olika rättvisor beroende på var i landet brottet har begåtts. Vi anser att likhet inför lagen är en princip som måste återupprättas.

Fel! Okänt namn på

För att skapa förtroende för de påföljder som är aktuella krävs att påföljds-systemet är tydligt och förutsebart. För att uppnå detta föreslår vi att domstolen som huvudpåföljd skall döma ut antingen böter eller fängelse. Fängelse kan i sin tur vara villkorligt eller ovillkorligt. När villkorligt fängelse döms ut skall i domen fängelsestraffets längd anges. Att alternativpåföljden på detta sätt anges ökar tydligheten. I påföljden villkorligt fängelse skall övriga påföljder, såsom skyddstillsyn och samhällstjänst, ingå. Genom att bara ha två typer av påföljder blir systemet tydligt och straffen jämförbara.

Den som fått förtroendet att avtjäna sitt straff genom villkorligt fängelse förenat med skyddstillsyn eller samhällstjänst skall sköta sina åligganden. I dag passerar misskötsel ofta obemärkt och om frågan väl lyfts till domstol stannar straffet oftast vid en varning. Det är ovanligt att en skyddstillsyn omvandlas till fängelse. För att inskräpa att den enskilde gärningsmannen har fått ett förtroende måste misskötsel få omedelbara och tydliga konsekvenser. Genomförs inte samhällstjänsten inom en viss tid eller om den missköts skall det alternativa fängelsestraff som finns i ursprungsdomen verkställas. Samma sak skall naturligtvis gälla vid skyddstillsyn. Är systemet tydligt kommer det att följas i större utsträckning. Samhällstjänst skall utföras inom en viss tid från det att domen har vunnit laga kraft. I dag tar genomförandet alltför lång tid, och det händer att saken lämnas därhän. En sådan ordning är oacceptabel.

Böteslagstiftningen behöver ses över och beloppen behöver höjas. Högsta penningbot är i dag 2 000 kronor. Penningboten har under många år urholkats på grund av inflationen. En höjd beloppsgräns skulle medföra större respekt för gällande regler. I detta sammanhang bör även de olika ordningsböterna ses över.

Lägsta dagsbotsbelopp uppgår i dag till 30 kronor, vilket innebär att lägsta utdömda dagsboten i dag blir 900 kronor. För att stå i bättre överensstämmelse med ovan föreslagna penningbotsbelopp föreslår vi att lägsta dagsbotsbeloppet höjs.

3.5.2 Bättre påföljder för unga lagöverträdare

Kriminalitet eller asocialt leverne debuterar sällan i vuxen ålder. Tecknen har ofta funnits länge, många gånger i tidig skolålder. Ofta är kriminaliteten en inkörsport till missbruk, inte tvärtom. Hälften av de manliga fångarna fanns redan i polisens register över begångna brott innan de fyllt 16 år. Omkring 14 procent av svenska barn har en mamma eller pappa som missbrukar. Ur denna grupp rekryteras sedan 80 procent av dem som blir kriminella och/eller missbrukare. Det är därför viktigt att samhället reagerar tydligt redan första gången någon ung människa kommer i klammeri med rättvisan.

Påföljden som innebär överlämnande till vård inom socialtjänsten är ett misslyckande. I dag återfaller 70 procent i brottslighet inom tre år. Ett problem är socialtjänstens dubbla roll att erbjuda hjälp och samtidigt verkställa ett utdömt straff. I praktiken förstår varken socialtjänsten eller den unge skillnaden mellan dessa roller. För dessa unga lagöverträdare torde i stället skyddstillsyn i frivårdens regi vara en möjlig väg. Dessutom skulle större likhet inför lagen uppnås om tillsynen överförs från en kommunal till en stat-

Fel! Okänt namn på

lig utförare. Det sociala arbetet bör dock självklart ligga kvar på socialtjänsten enligt gällande lagstiftning. Allians för Sverige är överens om att påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten kan behöva avskaffas.

Återrapporteringen avseende unga lagöverträdare måste förbättras. Socialtjänsten uppvisar i dag brister avseende återrapportering till åklagare när den unge avbrutit eller misskött vårdplanen. Återrapportering underläts av flera olika skäl, men främst på grund av tidsbrist och hög arbetsbörda. Även bristande rutiner för kontakt med åklagare samt okunskap om när återrapportering skall ske och hur stora avvikelser från vårdplanen som kunde accepteras är bidragande orsaker.

Vi finner dessa förhållanden oacceptabla. Det är för det första inte rimligt att återrapporteringen skiljer sig åt mellan olika kommuner och för det andra måste naturligtvis återrapportering ske vid alla former av misskötsel. För att motverka dessa tveksamheter vill vi moderater införa obligatoriska uppföljningssammanträden vid den domstol som dömt ut den aktuella påföljden. Vid dessa sammanträden skall den unge lagöverträdaren delta tillsammans med dem som ansvarar för verkställigheten av påföljden.

Sluten ungdomsvård är ett bra alternativ till fängelse för unga brottslingar. Emellertid finns det brister inom denna påföljdsform som måste åtgärdas. Ett stort problem är att de som döms till sluten ungdomsvård placeras tillsammans med andra unga som är tvångsomhändertagna enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Denna sammanblandning har kritiserats av de intagna och personal på ungdomshemmen samt av Riksrevisionsverket.

Allians för Sverige är överens om att det noggrant bör övervägas att överflytta ansvaret för sluten ungdomsvård till kriminalvården. Kriminalvården har bäst förutsättningar att klara denna uppgift. Dessutom bidrar detta till ett helhetsansvar inom kriminalvården som vi menar är positivt. Samtidigt bör socialtjänstens ansvar tydliggöras och ansvaret för eftervården bör formaliseras.

Veckoslutshem bör övervägas som alternativpåföljd. Fördelen med en sådan påföljd är att skolgången inte blir lidande och att den unge hålls under kontroll på helgen, då de brottsliga aktiviteterna tenderar att öka. Vidare minskar möjligheterna till användandet av droger. En förutsättning för att denna påföljd skall kunna bli aktuell är att den genomförs i nära samarbete med familj, skola och socialtjänst så att den övervakande funktionen upprätthålls.

Ungdomstjänst fyller en viktig funktion ur ett brottsförebyggande perspektiv, då den unge kan komma till insikt om vad brottsligheten innebär för brottsoffret. Ungdomstjänsten bör därför utformas enligt principen att den unge skall reparera den skada som han/hon har åstadkommit. Det är också viktigt att systemet med ungdomstjänst tillämpas enhetligt över hela landet, så att principen om allas likhet inför lagen inte äventyras. Allians för Sverige är överens om att ungdomstjänst skall vara en självständig påföljd och ligga under kriminalvårdens huvudmannaskap. Ungdomstjänsten skall kombineras med påverkansinsatser, t.ex. konsekvensprogram.

Fel! Okänt namn på

En annan alternativpåföljd som bör övervägas är att den unge döms till elektronisk intensivövervakning, s.k. fotboja. Den unge gärningsmannen kan gå kvar i skolan och bo i hemmet under den tid påföljden verkställs. Med strama rutiner kan den unge hållas borta från dåliga miljöer under kvällar och helger men samtidigt upprätthålla skolgången.

Tidigt upptäckt av ett begynnande narkotikamissbruk är centralt för att komma till rätta med missbruket bland unga. Den som just prövat eller börjat använda droger lyssnar oftast inte på förmaningar och vill helst inte erkänna sitt missbruk. Därför är det viktigt att kunna få fram fakta om droganvändning. Drogtester får i dag göras om föräldrarna samtycker, men alla har inte detta föräldrastöd, t.ex. de vars föräldrar själva missbrukar. För att kunna hjälpa dessa ungdomar på ett tidigt stadium bör polisen få rätt att besluta om blod- alternativt urinprov på ungdomar, när misstanke finns om narkotikamissbruk. Allians för Sverige är överens om att personer under femton år skall kunna drogtestas vid allvarlig misstanke om drogmissbruk.

3.5.3 Effektivare hantering av utländska brottslingar

Drygt 25 procent av de intagna på fängelserna är utländska medborgare. Av dessa är drygt 20 procent dömda till utvisning efter avtjänat straff. Dagens lagstiftning gör att domstolarna är tämligen restriktiva med att fatta beslut om utvisning på grund av brott.

En effekt av nuvarande lagstiftning är att en man som slår sin fru kommer att få stanna om de har gemensamma barn. Det finns till och med fall där gärningsmannen slagit sina barn men ändå tillåtit stanna med hänsyn till barnens behov av en far.

Vi moderater vill skärpa reglerna för utvisning. En utländsk medborgare som döms till svårare straff än böter skall utvisas om det inte föreligger *särskilda skäl* mot utvisning. Utvisning skall således ske oavsett brottets allvarsgrad, eller om det föreligger risk för fortsatt brottslighet. Vidare bör begränsningsreglerna skärpas så att mindre hänsyn tas till den enskildes familjeförhållanden och levnadsomständigheter.

Vi vill uppmärksamma att alltför långtgående familjerättsliga hänsyn ofta riskerar att förvärpa situationen för brottsoffret, vilket i synnerhet gäller de brottsoffer som varit utsatta för hedersrelaterad brottslighet.

För att på ett tydligt sätt visa att Sverige inte är en fristad för grova brottslingar vill vi införa en mycket stark presumtion för utvisning för den som begått grova brott. Av de utländska medborgare som döms till fängelse är cirka 14 procent dömda till strafftider som överstiger två år. Vi menar att den som har gjort sig skyldig till brott som inte ger lindrigare straff än två år eller vars straffvärde överstiger två år skall utvisas om det inte föreligger *synnerliga skäl*. För denna typ av brottslighet menar vi att någon begränsning i tid för hur länge brottslingen har bott i Sverige inte skall finnas.

Utländska medborgare som döms till fängelse och utvisning skall i största möjligaste mån avtjäna sina straff i hemlandet. Vi vill därför intensifiera arbetet med att överföra fångar till deras hemländer.

Fel! Okänt namn på

Det skall poängteras att strängare utvisningsregler inte påverkar reglerna kring hinder för att verkställa en utvisning, t.ex. om den enskilde riskerar tortyr. Sverige skall leva upp till kraven på skydd för mänskliga fri- och rättigheter.

3.6 En kriminalvård värd namnet

3.6.1 En kriminalvård i förfall

Kriminalvården i Sverige har stora problem. Fritagningar, drogmissbruk och platsbrist präglar verksamheten. En rad offentliga rapporter har kritiserat bristerna. Inom kriminalvården har den socialdemokratiska regeringens misslyckande att skapa ett fungerande rättsväsende kommit i särskilt tydlig dager.

Dagens kriminalvård når inte uppställda mål. Narkotikan flödar och de intagna tvingas in i gängkonstellationer för att klara vardagen. Återfallsprocenten efter frigivningen är mycket hög. Klimatet på landets fängelser har blivit tuffare. De intagna mår sämre och anstalterna blir mer otrygga. Färre vårdare per intagen leder till att vårdarnas möjlighet att förhindra bråk försämras. Säkerheten för intagna och personal minskar. Fängelsestraffet utgör i dag snarare förvaring än kriminalvård.

Några av våra allra värsta brottslingar lyckades ta sig ut från de högst säkerhetsklassade fängelserna under 2003 och 2004. Detta är oacceptabelt. Allmänhetens och fängelsepersonalens säkerhet hotas av rymningar och fritagningar. Förtroendet för kriminalvården har allvarligt skadats.

Personalsituationen är ohållbar. Vårdarens vanligaste utbildningsbakgrund är tvåårigt gymnasium eller kortare. De som anställs som vårdare får en fem veckors introduktionsutbildning, följt av 24 veckors internutbildning. Fortsättningsutbildningen ges dock inte till alla anställda eftersom den anses vara förhållandevis dyr och att utbildningen till stora delar bedrivs på arbetstid.

3.6.2 Nya idéer för kriminalvården

Kriminalvårdens arbete måste präglas av hög säkerhet, meningsfull och framåtblickande sysselsättning för de intagna samt förberedelser inför frigivningen. De intagna skall bemötas och behandlas på samma sätt som andra samhällsmedborgare. Det innebär att krav skall ställas på den enskilde samtidigt som skötsamhet skall belönas.

Vi menar att möjligheter till uppmuntran bör utökas. Vardagliga privilegier såsom TV i cellen kan tjäna som incitament till förbättringar. En egen TV kan vara den första belöningen för ett bra uppförande snarare än en självskriven rättighet. Samtidigt skall misskötsel få tydliga konsekvenser, exempelvis uteblivna förmåner. Vid allvarlig misskötsel såsom rymning bör frigivningen skjutas upp eller helt utebli, innebärande att den intagne får sitta hela strafftiden. Gott uppförande skall uppmuntras. Ett nytt motivationssystem med belöning och konsekvens bör införas. Villkorlig frigivning förutsätter att den intagne följt de regler som gäller för verksamheten.

Fel! Okänt namn på

Kriminalvården skall ha en tydlig arbetslinje. Åtskilliga interner behöver öva upp vanliga sociala färdigheter: laga mat, tvätta, städa, läsa tidningen, deklarerar etc. Många intagna saknar helt arbetslivserfarenhet i vanlig mening. Sysslolöshet blir till ett problem för många intagna. Att ha arbetsuppgifter och skaffa sig sunda rutiner måste vara en central del av verksamheten. Studier eller behandlingsaktiviteter passar inte alla och upptar inte heller all tid som framför allt de långtidsdömda har. Vi vill därför återupprätta arbetslinjen, dvs. se till att anstalterna lägger mer kraft på att åstadkomma arbete inom ramen för sin verksamhet. Allians för Sverige är överens om att arbete, utbildning och behandling skall ersätta sysslolösheten för de intagna. Ökad självförvaltning skall eftersträvas.

Många av de intagna har barn. Det är viktigt för dem och inte minst för barnen att kontakten mellan föräldrar och barn även under anstaltstiden kan upprätthållas på ett värdigt sätt, för att underlätta livet efter frigivningen.

Programverksamheten skall hålla en hög kvalitet. Det finns ett antal program för intagna. Många idéer har hämtats från Canada och England där psykologer ofta håller i kurser och behandling. Vi är positiva till behandling på anstalt. Motivationsbehandling måste dock vara långsiktig och ha kontinuitet. Det behövs en strategi i utbudet, och dessutom måste de intagnas placering på anstalterna vara flexibel då internerna har kommit olika långt i programverksamheten. För att uppnå bästa möjliga resultat måste programverksamheten utvärderas, följas upp och kvalitetssäkras. Allians för Sverige är överens om att behandlingsinsatserna för de intagna skall baseras på vetenskaplig grund. Samarbetet med högskolor och universitet bör poängteras.

Bekämpningen av narkotika på anstalterna måste bli effektivare. Det är viktigt för att upprätthålla ordningen och öka motivationen för de intagna. Urinprov för att kontrollera missbruk bör tas varje dag. Vägran att avge urinprov skall regelmässigt innebära att den villkorliga frigivningen skjuts upp. Det behövs fler narkotikahundar för att effektivisera arbetet mot narkotikan. Intagna som ertappas med att ha mottagit narkotika vid besök bör få fortsätta att ta emot besök, men då bakom en glasruta. Allians för Sverige är överens om att anstalterna skall vara drogfria och att inga mobiltelefoner skall tolereras. Det behövs fler behandlings- och motivationsplatser för att bekämpa missbruket. Nät över lufrummet skall införas, för att förhindra att otillåtna ting slängs in över murarna.

Platsbristen måste åtgärdas. Kriminalvårdsstyrelsen anser att det behöver inrättas cirka 2 000 nya platser fram till år 2008 för att minska på trycket i kriminalvården. Samtidigt läggs en del gamla anstalter ned. Överföringen av utvisningsdömda till sina egna länder bör förenklas, och arbetet inom EU för att uppnå detta skall intensifieras.

Kriminalvården i Sverige bedrivs i huvudsak av staten. Vissa privata inslag finns, men bara i den del av vården som närmar sig det sociala området. Privata anstalter förekommer både i USA och i Storbritannien och har där visat sig mycket framgångsrika. Enligt vår uppfattning är tiden nu mogen att påbörja försök med att bedriva kriminalvård på entreprenad. Allians för Sverige är överens om att det behövs fler entreprenörer inom kriminalvården. När driften av en anstalt läggs ut på entreprenad måste naturligtvis drift och myn-

Fel! Okänt namn på

dighetsutövning skiljas åt eftersom myndighetsutövning inte skall läggas ut på privata aktörer. Att på detta sätt skilja på rollerna är bra, eftersom man därigenom får en tydlig uppdelning mellan olika personers roller i anstalten.

Utbildningen inom kriminalvården måste förbättras. Dagens låga utbildningsnivå är inte acceptabel. Det borde vara ett minimikrav att de anställda skall ha genomgått grund- och fortsättningsutbildningen. Allians för Sverige är överens om att personalens kompetens bör höjas. Personalens arbetsuppgifter bör renodlas till att vara endera vårdande eller myndighetsutövande. De som arbetar med vård och behandling bör inte även besluta om visitationer, restriktioner och övriga repressiva inslag. Möjligheterna för en basutbildning i kriminalvård bör utredas.

Fortfarande kommer många direkt från slutna avdelningar till friheten utan någon form av utslussning. Många intagna frigges dessutom till en markant sämre social situation i dag jämfört med för tio år sedan. Frigivningsförberedelserna bör därför förbättras och de intagna bör i högre grad motiveras att delta i den verksamhet som kan ordnas. Allians för Sverige är överens om att förbättra utslussningsprocessen för att hindra återfall i brott. Det behövs ett bättre samarbete mellan anstalterna, frivården, socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

3.7 Det internationella arbetet

Brottsligheten känner inte av nationella gränser. Alltmer av kriminaliteten är gränsöverskridande och välorganiserad. Organiserad brottslighet består inte alltid av fasta grupper med en tydlig hierarki. Snarare sker en stor del av brottsligheten i löst sammansatta nätverk, vilket ökar deras flexibilitet och försvårar brottsbekämpningen. Enligt Rikskriminalpolisen är ett flertal grupperingar aktiva i Sverige i dag. Dessa sysslar huvudsakligen med mängdbrottslighet, penningförfalskning, människohandel och narkotikabrott. Det finns också grupper vilka ägnar sig åt ”dold brottslighet”, dvs. agerar som affärsmän medan de är involverade i ekonomisk brottslighet och korruption.

Rättsväsendet måste stå starkt och effektivt mot terrorism och organiserad brottslighet, men samtidigt respektera rättsstatens grund och skyddet för den personliga integriteten. Europeiska gemenskapen spelar en viktig roll i arbetet mot den organiserade brottsligheten i alla dess former, inklusive penningtvätt till korruption. Sverige skall delta fullt ut i detta arbete.

Den grova organiserade gränsöverskridande brottsligheten ställer nya krav på polisens verksamhet, och gränsöverskridande brottsbekämpande samarbete är nödvändigt. Det finns sedan länge ett pågående samarbete över gränserna för att förebygga och bekämpa brottslighet. Sverige har allt att vinna på att fortsätta utvecklingen av detta samarbete. Det internationella samarbetet utvecklas inom EU och mellan länderna runt Östersjön. Det är viktigt att EU verkligen förmår bygga upp ett effektivt samarbete mellan nationella polismyndigheter i Europol och mellan nationella åklagarämbeten i Eurojust. Dessa myndigheter bör ges möjligheten att utvecklas och bygga upp en effektiv verksamhet.

Fel! Okänt namn på

Den gränsöverskridande brottsligheten kräver, utöver ett ökat polisiärt samarbete, också ny kunskap. IT-brott och barnpornografi som sprids via nätet var inte känt för tioalet år sedan. När det gäller omvärldsspaning och analys är det en fördel om informationsutbytet över gränserna utvecklas.

Moderaterna välkomnar tillnärmningen av medlemsstaternas lagar avseende verktyg som underlättar brottsbekämpning. Då de europeiska ramlagarna antas måste de dock föregås av en noggrann konsekvensanalys samt en presentation av effekten för svensk lags vidkommande. I dag presenterar regeringen propositioner om antagande av europeiska ramlagar utan att samtidigt förklara hur de skall anpassas till svensk lagstiftning och vilka konsekvenser detta kan komma att få. Detta gör att den parlamentariska kontrollen av ramlagarna försvagas, vilket vi inte finner acceptabelt.

Åtgärder för att förstärka rikets inre säkerhet får inte ställas i motsats till kraven på rättssäkerhet. Grov internationell brottslighet och terrorism skall bekämpas, men det måste ske på rättsstatens grund. Ansvar för att rättssäkerheten beaktas vid varje lagändring åvilar regeringen och vi kommer att noggrant granska att så sker.

Det svenska rättsväsendet måste rustas för att kunna stå emot dem som vill utnyttja det öppna samhället och den fria rörligheten för sina egna syften. Den socialdemokratiska regeringen har inte lyckats med att bekämpa brottsligheten ens innanför Sveriges gränser. För att vi skall kunna vinna kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten måste vi genomföra en rad konkreta åtgärder.

En ny tids hotbild måste bemötas med förnyade krafter och metoder. Samhällets samtliga resurser måste kunna utnyttjas för att möta hoten från terroristerna och organiserade brottsliga nätverk. Polisen och de berörda civila myndigheterna måste därför, inom ramen för ett tydligt regelsystem, kunna utnyttja militära resurser och förband när hoten är så utformade att de förutsätter militär kapacitet.

En nationell strategi mot gränsöverskridande brottslighet skall utformas. Justitiedepartementet måste, i samverkan med de rättsvårdande myndigheterna, skapa en sammanhållen policy för hur hotet från de kriminella skall bemötas. Justitiedepartementet, Finansdepartementet och Försvarsdepartementet bör samarbeta i detta avseende. På så sätt skapas möjligheter för samordning av de brottsbekämpande myndigheter som faller under de tre departementen.

Straffen för grov brottslighet måste skärpas för att Sverige inte skall bli en fristad för denna typ av brottslighet. Grova angrepp på människors hälsa, frihet och egendom måste straffas hårdare än i dag. Återfall i brott skall ge kännbar ökning av straffsatsen. Våra förslag om ett reformerat påföljdssystem kommer att möjliggöra en nödvändig utveckling i detta hänseende.

Polisen måste tillföras fler och mer effektiva verktyg för att förbättra deras möjligheter att bekämpa brott. Hit hör bl.a. möjligheten att arbeta under alternativ identitet, buggning samt bevis- och brottsprovokation. Dessa metoder bör förtydligas och regleras i lag. Den nationella insatsstyrkans numerär måste vara anpassad efter behoven. Sverige behöver en specialiststyrka som kan hantera angrepp från organiserad brottslighet och terroristceller.

Fel! Okänt namn på

Möjligheterna för polisen, tullen och kustbevakningen att direkt ta del av de olika kriminalregister som finns måste förbättras. Kontakterna mellan de olika polisdistrikten måste vara öppna och tydliga. Lika väl som våra rättsvårdande myndigheter måste ha öppna kontakter för informationsutbyte med sina kolleger utomlands, måste de svenska myndigheterna kunna kommunicera sinsemellan.

Större insatser bör regleras av nationella ”rules of engagement”, dvs. en gemensam metod för insatsens genomförande. Polisiära insatser får inte försvåras av prestige och regionala skillnader. Nationella regler är en förutsättning för att polisen, militären och räddningstjänsten skall kunna arbeta tillsammans. Det måste naturligtvis finnas utrymme för flexibilitet efter skiftande behov.

Stockholm den 3 oktober 2005

Fredrik Reinfeldt (m)

Mikael Odenberg (m)

Per Westerberg (m)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

Lennart Hedquist (m)

Tomas Högström (m)

Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Beatrice Ask (m)

Per Bill (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Cristina Husmark Pehrsson (m)

Göran Lennmarker (m)

Sten Tolgfors (m)